

ÇEV 219 – Biyoçeşitlilik

Sürdürülebilir Kalkınma & Çevre Yönetimi

Öğr. Gör. Özgür ZEYDAN
<http://cevre.beun.edu.tr/zeydan/>

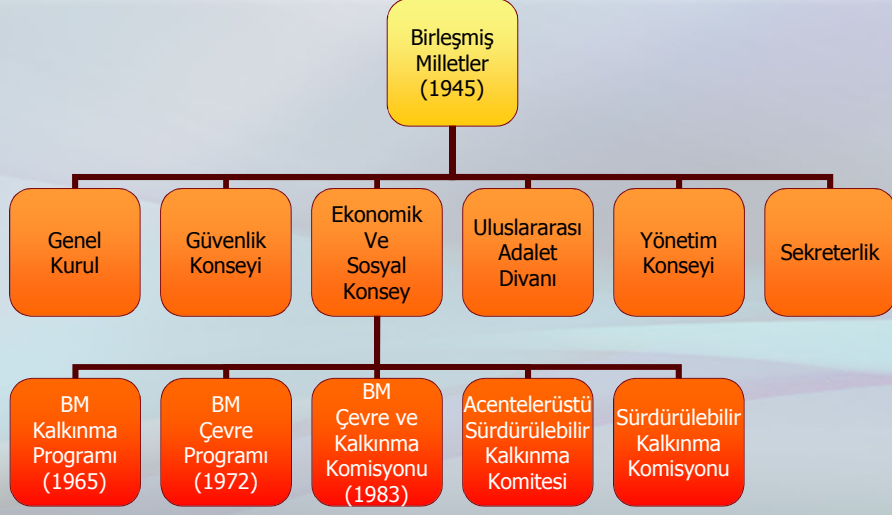
fppt.com

Birleşmiş Milletler ve Çevre Faaliyetleri

fppt.com

Birleşmiş Milletler (BM)

fppt.com

BM Kalkınma Programı (1965)

- Görevi: yoksulluğun azaltılması, çevrenin korunması, istihdam yaratılması ve kadının toplumdaki yerinin güçlendirilmesi gibi amaçlarla insan kaynaklarının geliştirilmesinde üye ülkelere yardım etmek.
- **Stockholm Konferansı (İnsan Çevresi Konferansı – 5 Haziran 1972)**

fppt.com

Stockholm Konferansı

- Çevrenin uluslar arası boyutta liderler tarafından tartışıldığı ilk konferanstır.
- 113 ülke katılmıştır (Türkiye dahil).
- Çok sayıda çevreci örgüt katkıda bulunmuştur.
- Çevre-insan kavramına değinilerek, dünyanın doğal dengesinin korunması için insan ve doğal kaynaklara öncelik veren bir anlayışa ihtiyaç olduğu belirtilmiştir.

fppt.com

Stockholm Konferansı

- 8. madde:
 - Sağlıklı çevrede yaşama hakkı
 - Çevre ile ilgili kurumsal yapının oluşturulması
- Stockholm bildirgesi

fppt.com

BM Çevre Programı (1972)

- Görevi: yaşam kalitesini, gelecek kuşaklarınkini tehlikeye atmadan yükseltmek için insanları ve milletleri bilgilendirmek, teşvik etmek yolu ile çevre koruma için işbirliğinin desteklenmesine liderlik etmek.
- <http://www.unep.org/>

fppt.com

BM Çevre Programı - Faaliyetleri

- 1973: Tehlike içindeki türlerin uluslar arası ticareti kongresi
- 1975: Akdeniz eylem planı
- 1975: Potansiyel zehirli kimyasalların uluslararası dolaşımı
- 1975: Küresel çevre izleme sistemi
- 1979: Göç eden vahşi hayvan türlerinin korunması kongresi
- 1985: Ozon tabakasının korunması kongresi
- 1987: Ozon tabakasına zarar veren maddeler üzerine Montreal Protokolü
- 1988: BMÇP Hükümetlerarası iklim değişimi paneli (IPCC)
- 1989: Basel tehlikeli maddelerin uluslar arası dolaşımı kongresi

fppt.com

BM Çevre Programı - Faaliyetleri

- 1991: BMÇP, BMKP, Dünya Bankası Küresel çevre uygulaması
- 1992: BM Çevre ve kalkınma konferansı (Yeryüzü Zirvesi)
- 1992: BM Biyolojik çeşitlilik kongresi
- 1992: BM İklim değişimi çerçeve kararları
- 1993: BMÇP Uluslar arası çevresel teknoloji merkezi
- 1994: BM Çölleşme ve kuraklıkla mücadele kongresi
- 1995: Denizlerin korunması küresel programı
- 1996: Organik kirleticiler ve kimyasal maddelerin ticareti üzerine anlaşma görüşmeleri
- 2000: Cartagena biyolojik koruma protokolü

fppt.com

BM Çevre ve Kalkınma Komisyonu (1983)

- Brundtland Raporu (1987)
- Rio Konferansı (Yeryüzü Zirvesi – 3-4 Haziran 1992)
- İstanbul Habitat II Zirvesi (1996)
- Kyoto Protokolü (1997)
- Binyıl (Millenium) Bildirgesi (2000)
- BM Sürdürülebilir Gelişme Zirvesi (2002)

fppt.com

Brundtland Raporu (1987)

- **Ortak Geleceğimiz (Our Common Future)**
- Sosyo-ekonomik ve çevresel kötüye gidişin boyutları incelenmiş,
- "Çevre"den temel insan hakkı olarak söz edilmiş, nesiller arasındaki adalet ile ilgili olarak "**sürdürülebilir kalkınma**" kavramı tanımlanmıştır.
- Nüfus, besin güvenliği, ekosistemlerin geliştirilmesi, enerji, sanayi ve kent sorunları gibi konularda çözüm önerileri sunulmuştur.

fppt.com

Rio Konferansı (Yeryüzü Zirvesi - 1992)

- BM İklim Değişikliği Çerçeve Anlaşması
- Biyolojik Çeşitlilik Anlaşması
- Çevre ve Kalkınma üzerine Rio Deklarasyonu
- Ormanların Yönetimi, Korunması ve Sürdürülebilirliği üzerine Rehberlik Bildirisi
- Gündem 21

fppt.com

Sürdürülebilir Kalkınma

- Çevre koruma ve ekonomik faaliyetler arasındaki denge arayışıdır.
- Sürdürülebilir kalkınma, temel çevresel, sosyal ve ekonomik hizmetlerin dayandığı ekolojik ve toplumsal sistemlerin varlığını tehdit etmeksizin, herkese sunabildiği gelişme olarak tanımlanabilir.

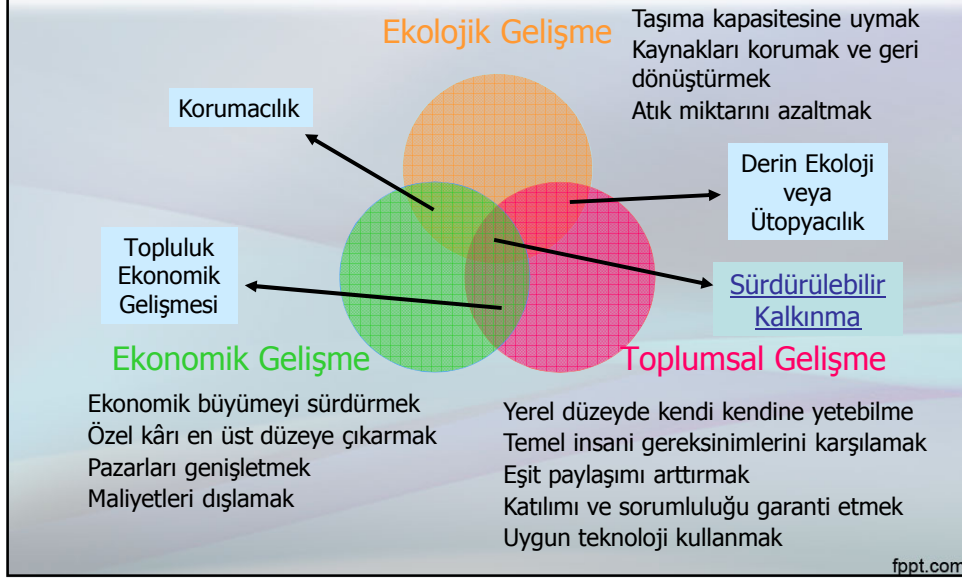
fppt.com

Sürdürülebilir Kalkınma Felsefesi

- Toplumun gereksinimlerine (artan yaşam kalitesi) karşılık verebilen bir “**niteliksel büyüme**”nin önde tutulması
- Doğal, kültürel, ekolojik, biyolojik tüm yenilenebilen ve yenilenemeyen kaynaklarda “**süreklilik**” sağlanması
- Nesiller ve uluslar arası kaynak kullanımında “**dürüstlük**” ilkesi

fppt.com

Sürdürülebilir Kalkınmanın Boyutları

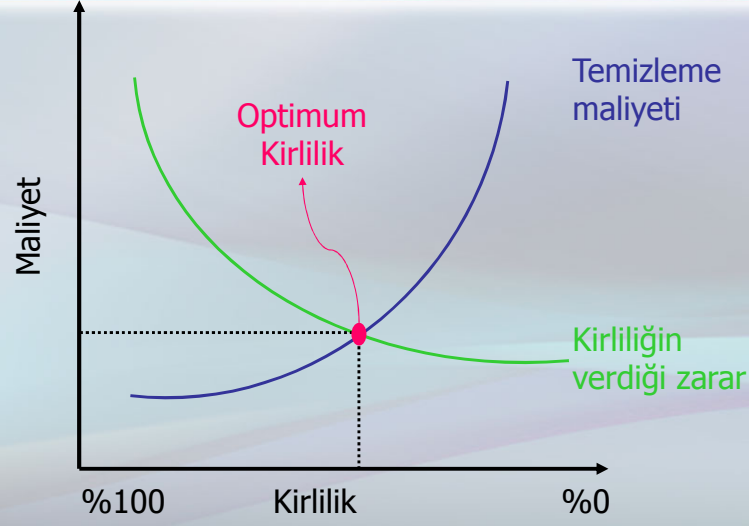
Çevre Ekonomisi

- Çevresel değerlerin ekonomik faaliyetler üzerindeki etkilerinden başlayarak çevresel bozulmanın önlenmesi ve bozulan çevresel dinamiklerin yeniden yapılandırılabilmesi gibi çevre-ekonomi eksenli sorunları inceleyen ve bu sorunlara yine ekonomi içerisinde çözümler üreten bilim dalıdır.

1. Çevrenin korunması
2. Önceden verilmiş zararların düzeltilmesi

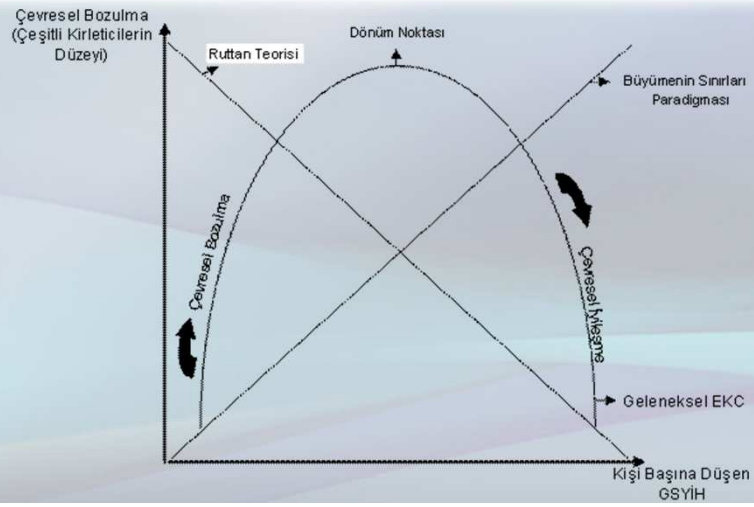
Ekonomik Maliyetler

Optimum Kirlenme Kavramı

fppt.com

Çevresel Kuznets Eğrisi: Ters-U Kuramı

Günsoy, G., (2007) Çevresel bozulma ve ekonomik büyüme ilişkisi üzerine bir inceleme, Mevzuat Dergisi, sayı: 113, <http://mevzuatdergisi.com/2007/05a/01.htm>

Dışsallıklar

- **Dışsallık**: bir bireyi veya bir ekonomik birimi etkileyen ve kendisinin neden olmadığı çevresel etkiye dışsallık denir.
- **Negatif dışsallık**: kişi/kurum, maliyetine katılmaksızın diğer kişi/kurumun faaliyetinden olumsuz etkilenmesidir.
- **Pozitif dışsallık**: kişi/kurum, maliyetine katılmaksızın diğer kişi/kurumun faaliyetinden olumlu etkilenmesidir.

fppt.com

Dışsallıklar Sorununa Çözümler

- Kirletici harçlarının uygulanması (**KÖP**)
- Arıtma tesisi kuracak firmalara sübvansiyon sağlanması
 - vergi erteleme
 - vergi indirimi
 - ucuz kredi
- Kirletme izinleri
 - Kirlilik denetim kurumu toplam kirlenme standardını belirler, izinleri açık arttırma ile satar.

fppt.com

Çevre Korumada Karşılaşılan Güçlükler

- Yetersiz çevre verileri
- Eğitilmiş insan eksikliği
- Finansman eksikliği
- Mevzuatın uygulanmasındaki otorite boşluğu
- Politika
- Teknoloji yetersizliği
- Toplumsal duyarlılığın (sorumluluğun) olmaması
- Ekonomik az gelişmişlik

fppt.com

Çevre Mevzuatı

- Anayasa
- Çevre Kanunu
- Kanun hükmünde kararnameler
- Yönetmelikler
- Bakanlar kurulu kararları
- Tebliğ ve genelgeler
- Uluslar arası sözleşme ve protokoller

fppt.com

T.C. Anayasası

- **56. madde:** Herkes sağlıklı bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, evre sağlığını korumak ve evre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların ödevidir.

fppt.com

evre Kanunu (Kanun No: 2872)

- Resmi Gazete Tarih: 11/8/1983 Sayı: 18132
- Bu Kanunun amacı, bütün canlıların ortak varlığı olan vrenin, sürdürülebilir evre ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda korunmasını sağlamaktır.

fppt.com

Çevresel Etki Değerlendirmesi

- ÇED, yasal kararların, politikaların, programların, projelerin ve işletme koşullarının, biyo-jeofiziksel çevre ile insan sağlığına ve mutluluğuna olan etkisinin belirlenmesi ve bu etkilerin boyutlarının önceden tespiti için yapılan çalışmalar, çalışma sonuçlarının yorumlanması ve yayımlanması işlemidir.
 - Çevresel etkilerin hiç oluşmaması için ilk ve en önemli adımdır.
 - Karar vericilere yol gösterir.

fppt.com

ÇED Aşamaları

- Hazırlık ve problemin tanımı
- Eleme
- Kapsam ve etkilerin belirlenmesi
- Çevrenin mevcut durumunun belirlenmesi
- Çevresel etkilerin niceliksel kestirimi ve değerlendirilmesi
- Gerekli çevre koruma önlemlerinin belirlenmesi
- Proje seçeneklerinin değerlendirilmesi ve önlemlerin hazırlanması
- Çevresel etki değerlendirme raporunun hazırlanması
- Karar verme süreci
- Proje sonrası izleme ve değerlendirme

fppt.com

ÇED

- **Fayda – maliyet analizi**
 - Çevresel değerlerin fiyatlandırılması
 - Sosyo-ekonomik değerlerin fiyatlandırılması
- 1970 ABD
- 1973 Kanada
- 1985 AB çevre yasası
- 1983 Türkiye (Çevre Kanunu)

Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği
(Resmi Gazete Tarihi: 03.10.2013 Sayısı: 28784)

fppt.com

Risk Değerlendirmesi

- **Risk:** çevresel stresörlere maruziyet durumunda insan sağlığında veya ekosistemde zararlı etkilerin oluşabilme ihtimali (EPA)
- Riskin büyüklüğünün matematiksel olarak belirlenmesi sürecidir.
- Tehlikeli atıkları ortamda bulunmaları durumunda bunlara maruz kalacak olan insanlarda ve ekosistemlerdeki riskin belirlenmesi, çevresel risk değerlendirmesinin konusudur.
- Çevresel risk değerlendirmesi
 - sağlık risk değerlendirmesi
 - ekolojik risk değerlendirmesi

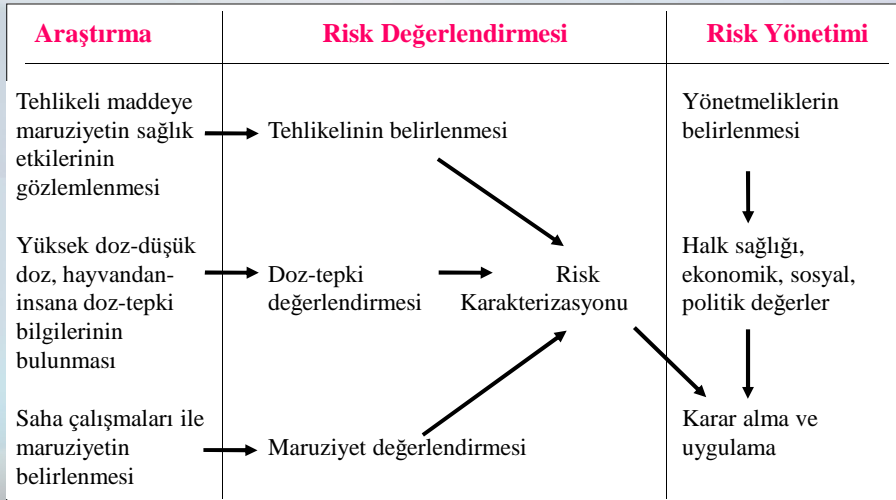
fppt.com

Risk Yönetimi

- Çevresel risk değerlendirmesi sonucunda elde verilerin yasal mevzuata, endüstri normlarına, ekonomik, sosyal, kültürel, politik, ahlaki ve teknik bilgiler ışığında değerlendirilerek riskin kabul edilebilir seviyeye indirilmesi süreci.

fppt.com

Risk Değerlendirmesi ve Risk Yönetimi

Samet, J. M. Risk Assessment and Air Pollution. Air Pollution and Health. Academic Press, USA, 1999.

fppt.com

Kaynaklar

- Kahraman N, Türkay A (2006) Turizm ve Çevre, 2. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara